Zbirka odločb sodne prakse

SODBA SODIŠČA (tretji senat)

z dne 3. oktobra 2019*

„Predhodno odločanje – Varstvo potrošnikov – Nepošteni pogoji v potrošniških pogodbah – Direktiva 93/13/EGS – Člen 3(1) – Presoja nepoštenosti pogodbenih pogojev – Člen 4(2) – Člen 5 – Zahteva po jasnosti in razumljivosti pogodbenih pogojev – Pogoji, ki določajo plačilo stroškov za storitve, ki niso opredeljene“

V zadevi C-621/17,

katere predmet je predlog za sprejetje predhodne odločbe na podlagi člena 267 PDEU, ki ga je vložilo Kúria (vrhovno sodišče, Madžarska) z odločbo z dne 26. oktobra 2017, ki je na Sodišče prispela 3. novembra 2017, v postopku

Gyula Kiss

proti

CIB Bank Zrt.,

Emilu Kissu,

Gyuláné Kiss

SODIŠČE (tretji senat),

v sestavi A. Prechal (poročevalka), predsednica senata, F. Biltgen, J. Malenovský, C. G. Fernlund, sodniki, in L. S. Rossi, sodnica,

generalni pravobranilec: G. Hogan,

sodna tajnica: R. Şereş, administratorka,

na podlagi pisnega postopka in obravnave z dne 14. marca 2019,

ob upoštevanju stališč, ki so jih predložili:

– za E. Kissa I. Ölveczky in K. Czingula, ügyvédek,

– za CIB Bank Zrt. J. Burai-Kovács in G. Stanka, ügyvédek,

– za madžarsko vlado M. Z. Fehér, agent,

– za vlado Združenega kraljestva Z. Lavery, agentka, skupaj z A. Howard, barrister,

* Jezik postopka: madžarščina.

– za Evropsko komisijo N. Ruiz García in A. Tokár, agenta,

po predstavitvi sklepnih predlogov generalnega pravobranilca na obravnavi 15. maja 2019

izreka naslednjo

Sodbo

1 Predlog za sprejetje predhodne odločbe se nanaša na razlago člena 3(1), člena 4(2) in člena 5 Direktive Sveta 93/13/EGS z dne 5. aprila 1993 o nedovoljenih pogojih v potrošniških pogodbah (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 15, zvezek 2, str. 288).

2 Ta predlog je bil vložen v okviru spora, primarno, med G. Kissom in CIB Bank Zrt. (v nadaljevanju: CIB) v zvezi s predlogom za ugotovitev nepoštenosti nekaterih pogojev iz posojilne pogodbe.

Pravni okvir

Pravo Unije

3 V dvanajsti, trinajsti, šestnajsti, devetnajsti in dvajseti uvodni izjavi Direktive 93/13 je navedeno:

„ker nacionalni predpisi v njihovi sedanji obliki dovoljujejo le delno uskladitev; ker ta direktiva zajema zlasti pogodbene pogoje, o katerih se stranki nista dogovorili posamično; ker bi morale imeti države članice možnost, da ob upoštevanju Pogodbe potrošnikom nudijo višjo raven varstva z nacionalnimi predpisi, ki so strožji od te direktive;

ker se predpostavlja, da zakoni ali predpisi držav članic, ki neposredno ali posredno določajo pogoje v potrošniških pogodbah, ne vsebujejo nedovoljenih [nepoštenih] pogojev; ker se zato ne zdi potrebno, da bi za pogoje, ki temeljijo na obveznih zakonih ali predpisih in načelih ali določbah mednarodnih konvencij, katerih pogodbenice so države članice ali Skupnost, veljale določbe te direktive; ker izraz ‚obvezni zakoni ali predpisi' v členu 1(2) zajema tudi pravila, ki v skladu z zakonom veljajo med pogodbenima strankama, če ni bilo dogovorjeno drugače;

[…]

ker je treba oceno nedovoljenih [nepoštenih] pogodbenih pogojev, glede na izbrana splošna merila, zlasti pri prodajnih ali dobavnih dejavnostih na javnopravnih področjih, ki nudijo skupinske storitve in upoštevajo solidarnost med uporabniki, dopolniti z možnostjo za celotno oceno različnih vpletenih interesov; ker je za to potrebna zahteva dobre vere; ker je treba pri oceni dobre vere zlasti posvečati pozornost moči pogajalske pozicije strank, ali je bil potrošnik spodbujen v strinjanje s pogodbenim pogojem in ali je bilo blago ali storitve prodano ali dobavljeno na posebno naročilo potrošnika; ker zahtevo dobre vere lahko izpolni prodajalec ali dobavitelj, če posluje lojalno in pravično z drugo stranko, katere zakonite interese mora upoštevati;

[…]

ker za namen te direktive ocena nedovoljenosti [nepoštenosti] ne sme biti opravljena pri pogojih, ki opisujejo glavni predmet pogodbe ali razmerje med kakovostjo in ceno dobavljenega blaga ali storitev; ker je kljub temu dovoljeno upoštevati glavni predmet pogodbe ter razmerje med ceno in kakovostjo pri oceni dovoljenosti drugih pogojev; […]

ker morajo biti pogodbe sestavljene v jasnem, razumljivem jeziku, ker mora potrošnik imeti možnost preučiti vse pogoje in ker mora v dvomu prevladati razlaga, ki je za potrošnika najbolj ugodna“.

4 Člen 3(1) te direktive določa:

„Pogodbeni pogoj, o katerem se stranki nista dogovorili posamično, velja za nedovoljenega [nepoštenega], če v nasprotju z zahtevo dobre vere v škodo potrošnika povzroči znatno neravnotežje v pogodbenih pravicah in obveznostih strank.“

5 Člen 4 navedene direktive določa:

„1. Brez poseganja v člen 7 je treba nedovoljenost [nepoštenost] pogodbenega pogoja oceniti ob upoštevanju narave blaga ali storitev, za katero je bila sklenjena pogodba, in s sklicevanjem na vse okoliščine, ki so obstajale v času sklepanja pogodbe ter na vse druge pogoje te pogodbe ali druge pogodbe, od katere je pogoj odvisen.

2. Ocena nedovoljenosti [nepoštenosti] pogojev ne sme biti povezana niti z opredelitvijo glavnega predmeta pogodbe niti z ustreznostjo med ceno in plačilom za izmenjane storitve ali blago, če so pogoji v jasnem, razumljivem jeziku.“

6 Člen 5 Direktive 93/13 določa:

„Pri pogodbah, v katerih so vsi ali nekateri pogodbeni pogoji, ki so ponujeni potrošniku, pisni, morajo biti ti pogoji vedno sestavljeni v jasnem, razumljivem jeziku. V dvomu glede pomena pogoja, prevlada razlaga, ki je za potrošnika najbolj ugodna. […]“

Madžarsko pravo

Civilni zakonik

7 Člen 209/B Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. Törvény (zakon št. IV iz leta 1959 o civilnem zakoniku) določa:

„1. Splošni pogodbeni pogoj ali pogoj iz potrošniške pogodbe je nepošten, če pravice in obveznosti strank, ki izhajajo iz pogodbe, v nasprotju z zahtevama dobre vere in pravičnosti enostransko in neutemeljeno določa tako, da so v škodo ene od strank.

2. Za pravice in obveznosti v škodo ene od strank se šteje, da so določene enostransko in neutemeljeno, če:

(a) pomembno odstopajo od bistvenih določb, ki se uporabljajo za pogodbo, ali

(b) niso združljive s predmetom ali namenom pogodbe.

3. Pri ugotavljanju nepoštenosti pogoja je treba preučiti vse okoliščine, ki so obstajale ob sklenitvi pogodbe in so prispevale k njeni sklenitvi, naravo pogodbene storitve ter razmerje med zadevnim pogojem in ostalimi pogodbenimi pogoji ali drugimi pogodbami.

4. Posebni predpis lahko določi pogoje, ki se v potrošniški pogodbi štejejo za nepoštene ali jih je treba do nasprotnega dokaza šteti za nepoštene.

5. Določbe v zvezi z nepoštenimi pogodbenimi pogoji se ne uporabljajo za pogodbeno določilo, ki opredeljuje storitev in nasprotno storitev, če njegovo besedilo ni jasno in za obe stranki razumljivo.

6. Pogodbeni pogoj, ki je določen z zakonom ali drugim predpisom oziroma na njegovi podlagi, se ne more šteti za nepošten.“

8 Člen 523 navedenega zakonika določa:

1. Finančna institucija ali kakršen koli drug posojilodajalec se s posojilno pogodbo zaveže, da bo dolžniku dal na voljo dogovorjeni znesek; dolžnik se zaveže, da bo navedeni znesek vrnil v skladu s pogodbo.

2. Če zakon ne določa drugače, je v primeru, v katerem je posojilodajalec finančna ustanova, dolžnik dolžan plačati obresti (bančno posojilo).“

Zakon Hpt

9 Člen 210(2) hitelintézetekről és a pénzügyi vállalkozásokról szóló 1996. évi CXII. törvény (zakon št. CXII iz leta 1996 o kreditnih institucijah in finančnih podjetjih, v nadaljevanju: zakon Htp) določa:

„V pogodbah glede finančnih in pomožnih finančnih storitev je treba jasno opredeliti obresti, takso in vse druge stroške ali pogoje, vključno s pravnimi posledicami zamude pri plačilu in načinom ter posledicami uveljavljanja stranskih obveznosti, s katerimi se zavaruje pogodba.“

10 Člen 212 zakona Htp določa:

„1. V pogodbi o potrošniškem posojilu, sklenjeni s fizično osebo, je treba navesti efektivno obrestno mero, ki se določi na podlagi posebnega predpisa in je izražena v odstotkih na leto.

2. Skupni stroški posojila so breme, ki ga potrošnik plača za posojilo in ki zajema obresti, provizije za izplačilo in vse druge stroške, ki se plačajo v zvezi z uporabo posojila.

3. Letna efektivna obrestna mera je notranja obrestna mera, pri kateri so skupni stroški posojila in glavnica, ki jih mora vrniti stranka, enaki znesku posojila, zmanjšanemu za stroške, ki jih stranka ob izplačilu plača finančni instituciji.“

11 Točka I.10.2.a priloge št. 2 k zakonu Hpt opredeljuje izraz „odobritev denarnega posojila“ tako:

„dajanje na voljo denarnega zneska na podlagi kreditne ali posojilne pogodbe, sklenjene med upnikom in dolžnikom, ki ga mora dolžnik z obrestmi ali brezobrestno poplačati na dan, določen v pogodbi“.

12 Točka I.10.3 te priloge določa:

„Finančne storitve za odobritev kredita in denarnih posojil zajemajo ukrepe, povezane s preverjanjem kreditne sposobnosti, pripravo kreditnih ali posojilnih pogodb, registracijo izplačanih posojil, njihovim spremljanjem, njihovim nadzorom in njihovo izterjavo.“

13 Točka III.7 navedene priloge opredeljuje izraz „obresti“ tako:

„denarni znesek ali drug donos, ki ga mora dolžnik posojilodajalcu (deponentu) plačati za uporabo in tveganje sprejete vloge ali uporabljenega posojila, določen v odstotku zneska vloge ali posojila, ki ga je treba povrniti (obračunati) po načelu časovne porazdelitve“.

Spor o glavni stvari in vprašanji za predhodno odločanje

14 Tožeča stranka v postopku v glavni stvari je 16. septembra 2005 z družbo, katere pravna naslednica je družba CIB, sklenila posojilno pogodbo v znesku 16.451 EUR, z letno obrestno mero v višini 5,4 % in stroški upravljanja v višini 2,4 % letno, za obdobje 20 let. Zadevna oseba je morala na podlagi pogodbenih pogojev plačati tudi 40.000 madžarskih forintov (HUF) (približno 125 EUR) kot provizijo za izplačilo. Efektivna obrestna mera (EOM) je bila določena v višini 8,47 %.

15 Tožeča stranka v postopku v glavni stvari je pri Győri Törvényszék (sodišče v Győru, Madžarska) vložila tožbo, s katero je predlagala, naj se ugotovi nepoštenost pogojev v zvezi s stroški upravljanja in provizijo za izplačilo, ker naj v pogodbi ne bi bile natančno določene storitve, ponujene v zameno.

16 Družba CIB je v obrambo trdila, da ni bila dolžna podrobno opredeliti storitev, ki so bile opravljene v zameno za stroške upravljanja in provizijo za izplačilo. Vendar je pojasnila, da se je provizija za izplačilo nanašala na formalnosti, ki jih mora opraviti pred sklenitvijo pogodbe, medtem ko stroški upravljanja zajemajo formalnosti, ki jih je treba izpolniti po sklenitvi navedene pogodbe.

17 Győri Törvényszék (sodišče v Győru) je odločilo, da je pogoj v zvezi s provizijo za izplačilo nepošten, zavrnilo pa je predlog v zvezi s stroški upravljanja.

18 Tožeča stranka v postopku v glavni stvari in družba CIB sta vložili pritožbo, Győri Ítélőtábla (višje sodišče v Győru, Madžarska) pa je potrdilo sodbo, izdano na prvi stopnji. To sodišče je v zvezi s pogoji, ki se nanašajo na stroške upravljanja, navedlo, da so bili ti sestavljeni jasno in razumljivo, saj je bil znesek, ki ga mora posojilojemalec plačati v zvezi s tem, jasno opredeljen in vrsta protidajatve znana. Dodalo je, da ti stroški vključujejo storitve, kot so obdelava, upravljanje, evidentiranje in izterjava posojila. Navedeno sodišče je, nasprotno, v zvezi s provizijo za izplačilo poudarilo, da je težko natančno opredeliti storitve, ki se opravijo v zameno za to provizijo, saj je bil strošek vseh splošno znanih storitev že vključen v stroške upravljanja.

19 Tožeča stranka iz postopka v glavni stvari in družba CIB sta vložili kasacijsko pritožbo pri predložitvenem sodišču.

20 Tožeča stranka iz postopka v glavni stvari trdi, da pogodba ne vsebuje jasne opredelitve storitev, za katere mora plačati stroške upravljanja. Trdi, da družba CIB v postopku ni dokazala, da bi imela zaradi obdelave in upravljanja posojila stroške, ki ne bi bili kriti že z obrestmi na izposojeni kapital.

21 Družba CIB prereka nepoštenost pogoja v zvezi s provizijo za izplačilo, pri čemer med drugim poudarja, da je nobena pravna določba, ki je veljala v času sklenitve pogodbe iz postopka v glavni stvari, ni zavezovala, da bi morala natančno opisati storitve, opravljene v zameno za to provizijo.

22 Predložitveno sodišče pojasnjuje, da v času nastanka dejstev spora o glavni stvari pojem „stroški upravljanja“ v madžarskem pravu ni bil opredeljen in da na splošno v posojilnih pogodbah prav tako niso bile navedene storitve, za katere stroški upravljanja pomenijo protidajatev. Finančne ustanove naj bi glede teh stroškov uporabljale dva različna modela, pri čemer naj bi bili v prvem stroški upravljanja določeni poleg obresti, v drugem pa naj stroški upravljanja ne bi bili določeni, temveč je za kritje teh stroškov določena zgolj višja obrestna mera. Poleg tega, medtem ko naj bi večina finančnih institucij zaračunala provizijo za enkratno izplačilo, to sodišče poudarja, da v madžarskem zakonu, ki je veljal na dan sklenitve pogodbe iz postopka v glavni stvari, ni bila opredeljena storitev, ki bi jo bilo treba opraviti v zameno za to provizijo, saj je ta navedena le v členu 212 zakona Hpt kot sestavni del celotnega stroška posojila.

23 Predložitveno sodišče dvomi o tem, ali so pogoji, ki se obravnavajo v postopku v glavni stvari, sestavljeni v jasnem in razumljivem jeziku, in se sprašuje, kako mora presoditi njihovo morebitno nepoštenost. Poleg tega naj bi bilo kljub temu, da nacionalna sodna praksa na tem področju ni enotna, v večini primerov razsojeno, da zadostuje, da je skupni strošek zadevnega posojila jasen, ne da bi bilo treba natančno opredeliti naravo vseh storitev, opravljenih v zameno za to.

24 Vendar naj iz te sodne prakse ne bi bilo jasno razvidno, katere storitve so opravljene v zameno za stroške upravljanja, in niti to, ali je te storitve mogoče razlikovati od glavne storitve, ki je dajanje na voljo določenega zneska denarja in vračilo tega zneska, skupaj z obrestmi. Vsekakor pa naj bi, glede na to, da EOM zajema tako obresti kot stroške, ta omogočala ugotovitev celotnega stroška posojila in primerjavo različnih ponudb posojil na trgu.

25 V skladu z manjšinsko sodno prakso pa morajo biti storitve, ki se opravljajo v zameno za stroške upravljanja, razčlenjene. Za potrošnika bi bilo namreč koristno, da bi lahko primerjal ne le zneske EOM, temveč tudi naravo teh storitev. V zvezi s tem naj ločevanje protivrednosti glavne storitve na dva elementa – obresti in stroške upravljanja – ne bi bilo upravičeno, saj je osnova za odmero stroškov upravljanja poleg tega drugačna od osnove, ki se uporablja za izračun obresti. Nazadnje, v skladu z navedeno sodno prakso bi morale biti storitve, opravljene v zameno za provizijo za izplačilo, poznane, da bi se bilo mogoče prepričati, da se te storitve ne zaračunavajo dvojno.

26 Predložitveno sodišče poleg tega poudarja, da se sodna praksa različnih držav članic razlikuje tudi glede narave stroškov upravljanja. Bundesgerichtshof (zvezno vrhovno sodišče, Nemčija) naj bi tako menilo, da je presoja nepoštenosti pogoja v zvezi s stroški upravljanja mogoča, glede na to, da obresti, in ne ti stroški, pomenijo protidajatev za glavno storitev. Taka klavzula naj bi bila nepoštena, ker kreditna ustanova prek teh stroškov upravljanja le na potrošnika prenese, med drugim, stroške delovanja, ki nastanejo izključno v interesu navedene ustanove. Nasprotno naj bi Oberster Gerichtshof (vrhovno sodišče, Avstrija) menilo, da pogodbeni pogoj, ki določa stroške upravljanja, spada na področje glavne storitve, kar bi oviralo preizkus njegove nepoštenosti.

27 V postopku v glavni stvari predložitveno sodišče meni, da je opredelitev storitev, opravljenih v zameno za stroške upravljanja in provizijo za izplačilo, lahko upoštevna pri ugotavljanju, ali so pogoji pogodbe, sklenjene s tožečo stranko v postopku v glavni stvari, dovolj jasni in razumljivi v smislu člena 4(2) in člena 5 Direktive 93/13. Poleg tega bi se v primeru, da bi se ugotovilo, da eden od teh pogojev ni sestavljen v jasnem in razumljivem jeziku, postavilo vprašanje, ali mora ta ugotovitev ipso facto pripeljati do sklepa, da je ta pogoj nepošten, ali pa je za to ugotovitev – zlasti glede na člen 3(1) Direktive 93/13 – treba preučiti, ali navedena klavzula v nasprotju z zahtevo dobre vere v škodo potrošnika povzroči znatno neravnotežje v pogodbenih pravicah in obveznostih strank.

28 Nazadnje, predložitveno sodišče dvomi o tem, ali je treba preučiti samo storitve in njihove protistoritve, ki se nanašajo na navedene klavzule, ali pa je treba upoštevati vse pogodbene pogoje in pregledati stanje vseh prednosti in slabosti.

29 V teh okoliščinah je Kúria (vrhovno sodišče, Madžarska) prekinilo odločanje in Sodišču v predhodno odločanje predložilo ti vprašanji:

„1. Ali je treba zahtevo glede opredelitve v jasnem, razumljivem jeziku iz [člena] 4(2) in [člena] 5 Direktive [93/13] razlagati tako, da je izpolnjena s pogodbenim pogojem, o katerem se stranki v potrošniški posojilni pogodbi nista dogovorili posamično in v katerem je natančno določen znesek, način izračuna in čas plačila stroškov, provizije ali takse (v nadaljevanju skupaj: stroški), vendar ki ne določa, v zameno za katere konkretne storitve se plačajo navedeni stroški, ali pa jo je treba razlagati tako, da mora biti v pogodbi navedeno tudi, katere so te konkretne storitve? Ali v zadnjenavedenem primeru zadošča, da je mogoče o vsebini opravljene storitve sklepati iz poimenovanja stroškov?

2. Ali je treba člen 3(1) Direktive [93/13] razlagati tako, da pogodbeni pogoj glede določitve stroškov, ki je bil uporabljen v obravnavanem primeru, pri čemer na podlagi pogodbe ni mogoče nedvoumno ugotoviti, katere so konkretne storitve, opravljene v zameno za te stroške, v nasprotju z zahtevo dobre vere v škodo potrošnika povzroči znatno neravnotežje v pogodbenih pravicah in obveznostih strank?“

Vprašanji za predhodno odločanje

Prvo vprašanje

30 Predložitveno sodišče želi s prvim vprašanjem v bistvu izvedeti, ali je treba člen 4(2) in člen 5 Direktive 93/13 razlagati tako, da je treba zahtevo, da mora biti pogodbeni pogoj v jasnem in razumljivem jeziku, razlagati tako, da zahteva, da morajo pogodbeni pogoji, o katerih se stranki nista dogovorili posamično, v potrošniški posojilni pogodbi, kot so ti v postopku v glavni stvari, ki natančno določajo višino stroškov upravljanja in provizije za izplačilo, ki bremenijo potrošnika, način njihovega izračuna in dan njihove zapadlosti, vsebovati tudi natančno navedbo storitev, ki se opravljajo v zameno za zadevne zneske.

31 V skladu s členom 4(2) Direktive 93/13 se presoja nepoštenosti pogojev ne nanaša niti na opredelitev glavnega predmeta pogodbe niti na ujemanje cene in plačila za izmenjane storitve ali blago, če so pogoji v jasnem in razumljivem jeziku.

32 V zvezi s tem je Sodišče že razsodilo, da je treba pogodbene pogoje, ki spadajo pod pojem „glavni predmet pogodbe“ v smislu navedene določbe, razumeti kot pogoje, ki določajo glavne storitve iz te pogodbe in ki tej pogodbi kot taki dajejo bistvene značilnosti. Pogoji, ki so v primerjavi s pogoji, ki določajo bistvo pogodbenega razmerja, pomožni, pa ne morejo biti zajeti z navedenim pojmom (sodba z dne 20. septembra 2017, Andriciuc in drugi, C-186/16, EU:C:2017:703, točki 35 in 36 ter navedena sodna praksa).

33 Predložitveno sodišče glede na naravo, splošno sistematiko in določbe zadevne posojilne pogodbe ter njene pravne in dejanske okoliščine presodi, ali je zadevni pogoj bistveni element dajatve dolžnika, ki je odplačilo zneska, ki mu ga je posodil posojilodajalec (sodba z dne 26. februarja 2015, Matei, C-143/13, EU:C:2015:127, točka 54 in navedena sodna praksa).

34 Poleg tega je iz besedila člena 4(2) Direktive 93/13 razvidno, da je obseg druge skupine pogojev, katerih morebitna nepoštenost ne more biti predmet presoje, omejen, saj se nanaša zgolj na ustreznost določene cene ali plačila za izmenjane storitve ali blago, razlog za to izključitev pa je to, da ni nobene lestvice ali pravnega merila, ki bi zagotavljala okvir ali smernice za nadzor nad to ustreznostjo (glej v tem smislu sodbo z dne 26. februarja 2015, Matei, C-143/13, EU:C:2015:127, točka 55 in navedena sodna praksa).

35 Pogoji v zvezi s protidajatvijo, ki jo potrošnik dolguje posojilodajalcu ali ki vpliva na dejansko ceno, ki jo mora potrošnik plačati posojilodajalcu, torej načeloma ne spadajo v to drugo skupino pogojev, razen glede vprašanja, ali je znesek protidajatve ali cene, kot je določena v pogodbi, ustrezen glede na storitev, ki jo v zameno opravi posojilodajalec (sodba z dne 26. februarja 2015, Matei, C-143/13, EU:C:2015:127, točka 56). Vendar v obravnavanem primeru iz spisa, ki je na voljo Sodišču, izhaja – kar pa mora preveriti predložitveno sodišče – da se domnevna nepoštenost pogojev iz postopka v glavni stvari ne nanaša na razmerje med zneskom stroškov upravljanja in provizijo za izplačilo ter storitvami, ki se opravljajo v zameno zanju.

36 Ne glede na to, ali pogoji iz postopka v glavni stvari spadajo na področje uporabe člena 4(2) Direktive 93/13, je ista zahteva po preglednosti, kot je določena v tej določbi, vsekakor navedena tudi v členu 5 te direktive, ki določa, da morajo biti pisni pogodbeni pogoji „vedno“ sestavljeni v jasnem, razumljivem jeziku. Kot je Sodišče že razsodilo, ima zahteva po preglednosti, kakršna je ta iz prve od teh določb, enak obseg kot zahteva po preglednosti iz druge od teh določb (glej v tem smislu sodbo z dne 30. aprila 2014, Kásler in Káslerné Rábai, C-26/13, EU:C:2014:282, točke od 67 do 69).

37 Nazadnje, navedeno zahtevo po preglednosti je treba razumeti tako, da ne določa le, da mora biti zadevni pogoj za potrošnika na slovnični ravni razumljiv, ampak da mora biti temu potrošniku na podlagi natančnih in razumljivih meril tudi omogočeno, da oceni gospodarske posledice, ki zanj iz tega izhajajo (glej v tem smislu sodbo z dne 9. julija 2015, Bucura, C-348/14, neobjavljena, EU:C:2015:447, točka 55 in navedena sodna praksa).

38 V obravnavanem primeru je iz predložitvene odločbe razvidno, da je posojilna pogodba iz postopka v glavni stvari določala obstoj stroškov upravljanja po letni obrestni meri 2,4 % za obdobje 240 mesecev, ker so ti stroški v prvem letnem obdobju izračunani za celotni znesek posojila, v nadaljnjih poslovnih letih pa za neodplačani znesek na prvi dan zadevnega letnega obdobja. Poleg tega je morala tožeča stranka v skladu s pogodbo plačati znesek 40.000 HUF iz naslova provizije za izplačilo.

39 Zadevni pogoji so torej tožeči stranki iz postopka v glavni stvari očitno omogočali, da oceni gospodarske posledice, ki so zanjo izhajale iz te pogodbe.

40 V zvezi s tem je treba opozoriti, da je Sodišče glede pogoja posojilne pogodbe, ki določa „provizijo za tveganje“, v bistvu presodilo, da te pogodbe ni mogoče šteti za pogodbo, v kateri so pregledno navedeni razlogi, ki upravičujejo plačilo, ki ustreza tej proviziji, kajti sporno je, da mora posojilodajalec za pridobitev navedene provizije ponuditi dejansko protidajatev (glej v tem smislu sodbo z dne 26. februarja 2015, Matei, C-143/13, EU:C:2015:127, točka 77).

41 V obravnavanem primeru glede pogoja, ki se nanaša na provizijo za izplačilo, ni sporno, da tožeča stranka iz postopka v glavni stvari izpodbija obstoj kakršne koli dejanske protidajatve za to provizijo. V teh okoliščinah mora predložitveno sodišče preveriti, ali je bila zadevna oseba obveščena o razlogih, ki upravičujejo plačilo te provizije.

42 Glede pogoja, ki se nanaša na stroške upravljanja, tožeča stranka iz postopka v glavni stvari sicer očitno ne sklepa, da v zameno za te stroške ni nobene protidajatve, vendar trdi, da natančna narava različnih ustrezajočih storitev ni pregledna.

43 Res je, da iz sodne prakse, navedene v točki 37 te sodbe, ne izhaja, da mora posojilodajalec v zadevni pogodbi podrobno opredeliti naravo vseh storitev, ki se opravljajo v zameno za stroške, določene z enim ali več pogodbenimi pogoji. Vendar je glede varstva, ki se želi z Direktivo 93/13 zagotoviti potrošniku, ker je ta v razmerju do prodajalca ali ponudnika v podrejenem položaju tako glede pogajalske sposobnosti kot ravni obveščenosti, pomembno, da je mogoče naravo dejansko dobavljenih storitev ustrezno razumeti ali izpeljati iz pogodbe kot celote. Poleg tega mora biti potrošnik sposoben preveriti, da se posamezni stroški ali storitve, za katere se ti plačujejo, ne prekrivajo.

44 V postopku v glavni stvari mora predložitveno sodišče preučiti, ali je tako, glede na vse upoštevne dejanske okoliščine, med katerimi so ne le pogoji iz zadevne pogodbe, temveč tudi oglasi in informacije, ki jih je posojilodajalec predložil v okviru pogajanj za posojilno pogodbo (glej v tem smislu sodbo z dne 26. februarja 2015, Matei, C-143/13, EU:C:2015:127, točka 75).

45 Zato je treba na prvo vprašanje odgovoriti, da je treba člen 4(2) in člen 5 Direktive 93/13 razlagati tako, da se z zahtevo, da mora biti pogodbeni pogoj v jasnem in razumljivem jeziku, ne nalaga, da morajo pogodbeni pogoji v potrošniški posojilni pogodbi, o katerih se stranki nista dogovorili posamično, kot

so ti v postopku v glavni stvari, ki natančno določajo višino stroškov upravljanja in provizije za izplačilo, ki bremenijo potrošnika, način njihovega izračuna in dan njihove zapadlosti, vsebovati tudi natančno navedbo storitev, ki se opravljajo v zameno za zadevne zneske.

Drugo vprašanje

46 Predložitveno sodišče želi z drugim vprašanjem v bistvu izvedeti, ali je treba člen 3(1) Direktive 93/13 razlagati tako, da pogodbeni pogoj, kakršen je ta v postopku v glavni stvari, ki se nanaša na stroške upravljanja posojila in ki ne omogoča nedvoumne ugotovitve, katere so konkretne storitve, opravljene v zameno za te stroške, v nasprotju z zahtevo dobre vere v škodo potrošnika povzroči znatno neravnotežje v pogodbenih pravicah in obveznostih strank.

47 Najprej je treba pojasniti, da je v skladu z ustaljeno sodno prakso na tem področju Sodišče pristojno za razlago pojma „nedovoljen [nepošten] pogoj“ iz člena 3(1) Direktive 93/13 ter meril, ki jih nacionalno sodišče lahko uporabi ali mora uporabiti pri preučitvi pogodbenega pogoja glede na določbe te direktive, pri čemer mora navedeno sodišče ob upoštevanju teh meril odločiti o konkretni opredelitvi posebnega pogodbenega pogoja glede na okoliščine obravnavane zadeve. Iz tega izhaja, da se mora Sodišče omejiti na to, da predložitvenemu sodišču poda smernice, ki jih mora to upoštevati pri presoji nepoštenosti zadevnega pogoja (sodba z dne 14. marca 2013, Aziz, C-415/11, EU:C:2013:164, točka 66 in navedena sodna praksa).

48 Glede na podrejen položaj potrošnika v razmerju do prodajalca ali ponudnika, in sicer tako glede pogajalske sposobnosti kot ravni obveščenosti, Direktiva 93/13 državam članicam nalaga, naj določijo mehanizem, s katerim zagotovijo, da se lahko vsak pogodbeni pogoj, ki ni posamično dogovorjen, preizkusi za to, da se lahko ugotovi njegova morebitna nepoštenost. V tem okviru mora nacionalno sodišče na podlagi meril, vsebovanih v členu 3(1) in členu 5 te direktive, ugotoviti, ali tak pogoj ob upoštevanju okoliščin obravnavanega primera ustreza zahtevam dobre vere, uravnoteženosti in preglednosti, ki jih določa ta direktiva (glej v tem smislu sodbo z dne 26. marca 2019, Abanca Corporación Bancaria in Bankia, C-70/17 in C-179/17, EU:C:2019:250, točka 50 in navedena sodna praksa).

49 Tako je preglednost pogodbenega pogoja, kot se zahteva s členom 5 Direktive 93/13, eden od elementov, ki jih je treba upoštevati pri presoji nepoštenosti tega pogoja, ki jo mora opraviti nacionalno sodišče na podlagi člena 3(1) te direktive. V okviru te presoje mora navedeno sodišče ob upoštevanju vseh okoliščin zadeve najprej presojati morebitno nespoštovanje zahteve dobre vere in nato obstoj morebitnega znatnega neravnotežja v škodo potrošnika v smislu zadnjenavedene določbe (glej v tem smislu sodbo z dne 20. septembra 2017, Andriciuc in drugi, C-186/16, EU:C:2017:703, točka 56).

50 Glede vprašanja, ali je zahteva dobre vere v smislu člena 3(1) Direktive 93/13 spoštovana, je treba ugotoviti, da mora nacionalno sodišče ob upoštevanju šestnajste uvodne izjave te direktive zato preveriti, ali bi lahko prodajalec ali ponudnik, če s potrošnikom lojalno in pravično posluje, razumno pričakoval, da bi potrošnik tak pogoj sprejel v okviru posamičnih pogajanj (sodba z dne 14. marca 2013, Aziz, C-415/11, EU:C:2013:164, točka 69).

51 Kar zadeva preizkus obstoja morebitnega znatnega neravnotežja, se ta ne sme omejiti na količinsko ekonomsko presojo, ki temelji na primerjavi skupnega zneska transakcije, ki je bil predmet pogodbe, na eni strani in stroškov, ki so bili na podlagi tega pogoja naloženi potrošniku, na drugi. Znatno neravnotežje je namreč lahko posledica samega dejstva dovolj resnega posega v pravni položaj, ki ga potrošniku kot pogodbeni stranki zagotavljajo veljavni nacionalni predpisi, bodisi v obliki omejitve vsebine pravic, ki jih v skladu s temi predpisi črpa iz te pogodbe, bodisi v obliki oviranja uresničevanja teh pravic ali celo v obliki naložitve dodatnih obveznosti, ki jih nacionalna pravila ne določajo (sodba z dne 16. januarja 2014, Constructora Principado, C-226/12, EU:C:2014:10, točki 22 in 23).

52 Poleg tega iz člena 4(1) Direktive 93/13 izhaja, da je treba nepoštenost pogodbenega pogoja presojati ob upoštevanju narave blaga ali storitev, za katere je bila sklenjena pogodba, ter s sklicevanjem na vse okoliščine, ki so obstajale v času sklepanja pogodbe, in na vse druge pogoje te pogodbe ali druge pogodbe, od katere je pogoj odvisen.

53 Na podlagi teh meril mora predložitveno sodišče presoditi o morebitni nepoštenosti pogojev iz postopka v glavni stvari.

54 V zvezi s tem, kot je bilo opozorjeno v točki 43 te sodbe, dejstvo, da storitve, ki se opravljajo v zameno za stroške upravljanja in provizijo za izplačilo, niso podrobno opredeljene, ne pomeni, da pogoji v zvezi z njimi ne izpolnjujejo zahteve po preglednosti iz člena 4(2) in člena 5 Direktive 93/13, če je naravo dejansko opravljenih storitev mogoče razumno ugotoviti ali o njej sklepati iz pogodbe kot celote.

55 Glede vprašanja, ali pogoji iz postopka v glavni stvari kljub zahtevi dobre vere ustvarjajo znatno neravnotežje v škodo potrošnika, je treba ugotoviti, kot je razvidno iz predložitvene odločbe, da je plačevanje stroškov upravljanja in provizije za izplačilo določeno v nacionalnem pravu. Razen če storitve, ki se opravljajo v zameno, razumno niso zajete s storitvami, ki se opravljajo v okviru upravljanja ali izplačila posojila, ali če so zneski, ki se naložijo potrošniku na podlagi navedenih stroškov in navedene provizije, nesorazmerni glede na znesek posojila, ni očitno – kar pa mora preveriti predložitveno sodišče – da ti pogoji negativno vplivajo na pravni položaj potrošnika, kot je določen z nacionalnim pravom. Predložitveno sodišče mora poleg tega upoštevati tudi druge pogodbene pogoje, da bi ugotovilo, ali navedeni pogoji ustvarjajo znatno neravnotežje v škodo posojilojemalca.

56 Zato je treba na drugo vprašanje odgovoriti, da je treba člen 3(1) Direktive 93/13 razlagati tako, da pogoj, kakršen je ta v postopku v glavni stvari, ki se nanaša na stroške upravljanja posojilne pogodbe in ki ne omogoča nedvoumne ugotovitve, katere so konkretne storitve, opravljene v zameno za te stroške, v nasprotju z zahtevo dobre vere načeloma ne povzroči znatnega neravnotežja v pogodbenih pravicah in obveznostih strank v škodo potrošnika.

Stroški

57 Ker je ta postopek za stranke v postopku v glavni stvari ena od stopenj v postopku pred predložitvenim sodiščem, to odloči o stroških. Stroški, priglašeni za predložitev stališč Sodišču, ki niso stroški omenjenih strank, se ne povrnejo.

Iz teh razlogov je Sodišče (tretji senat) razsodilo:

1. **Člen 4(2) in člen 5 Direktive Sveta 93/13/EGS z dne 5. aprila 1993 o nedovoljenih pogojih v potrošniških pogodbah je treba razlagati tako, da se z zahtevo, da mora biti pogodbeni pogoj v jasnem in razumljivem jeziku, ne nalaga, da morajo pogodbeni pogoji v potrošniški posojilni pogodbi, o katerih se stranki nista dogovorili posamično, kot so ti v postopku v glavni stvari, ki natančno določajo višino stroškov upravljanja in provizije za izplačilo, ki bremenijo potrošnika, način njihovega izračuna in dan njihove zapadlosti, vsebovati tudi natančno navedbo storitev, ki se opravljajo v zameno za zadevne zneske.**

2. **Člen 3(1) Direktive 93/13 je treba razlagati tako, da pogoj, kakršen je ta v postopku v glavni stvari, ki se nanaša na stroške upravljanja posojilne pogodbe in ki ne omogoča nedvoumne ugotovitve, katere so konkretne storitve, opravljene v zameno za te stroške, v nasprotju z zahtevo dobre vere načeloma ne povzroči znatnega neravnotežja v pogodbenih pravicah in obveznostih strank v škodo potrošnika.**

Podpisi